

„ A FOGLALKOZTATÁS BIZTONSÁGÁÉRT”

Beszámoló

a 2009. I. negyedév ellenőrzési eredményeiről

BIZALOM

HUMÁNUM

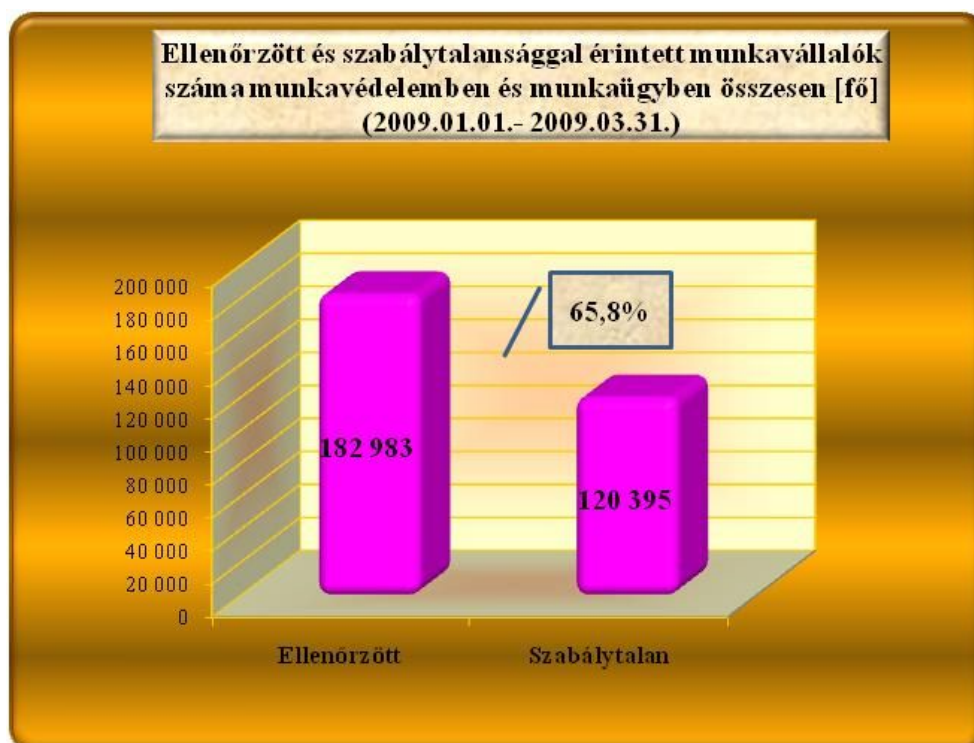
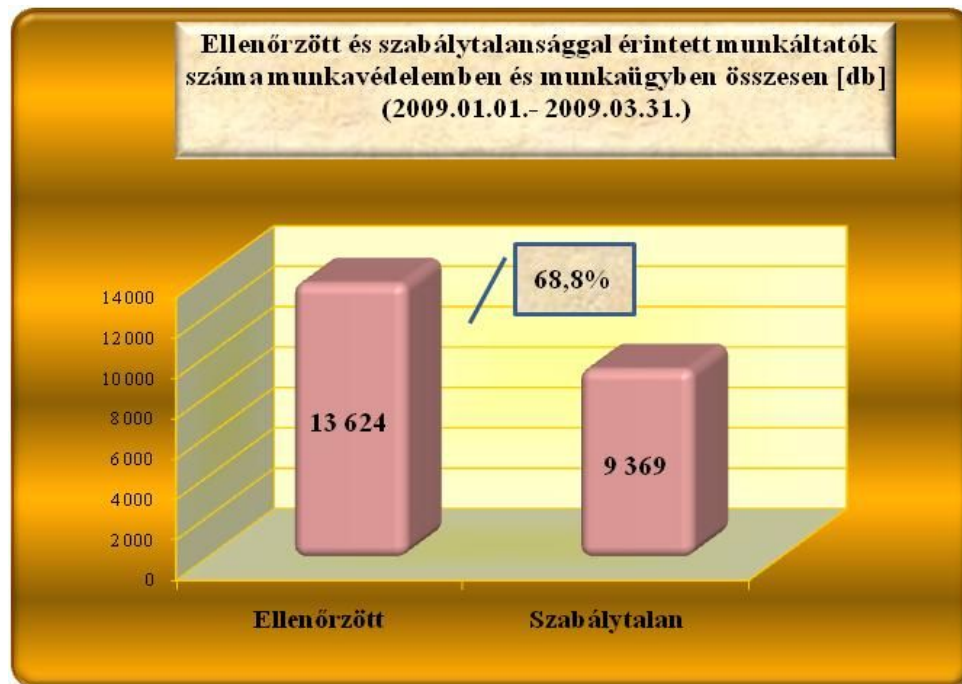
SZIGOR

Tartalomjegyzék

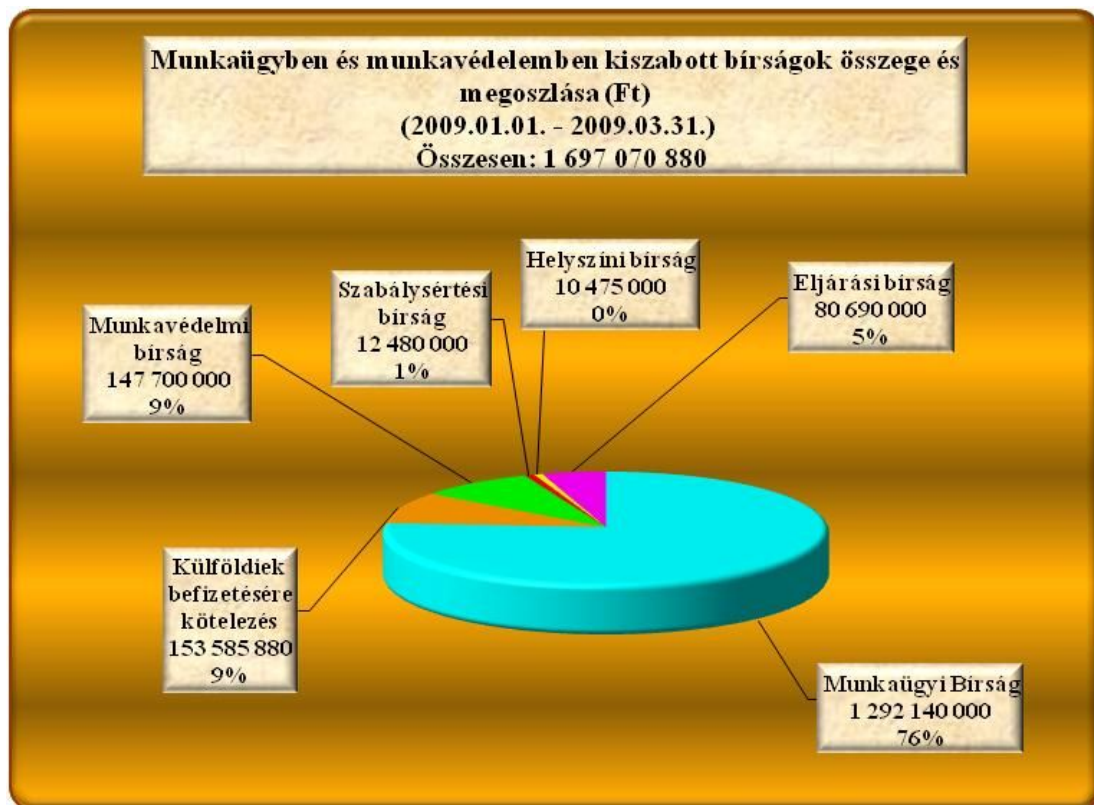
1./ Ellenőrzési eredmények	3
1.1 Munkavédelem	6
1.1.1 Kiemelt ágazatok	
1.1.2 Utóellenőrzések	
1.1.3 Súlyos jogsértések	
1.1.4 Főmunkaidőn kívül végzett ellenőrzések	
1.2 Munkaügy	16
1.2.1 Kiemelt ágazatok	
1.2.2 Utóellenőrzések	
1.2.3 Súlyos jogsértések	
1.2.4 Főmunkaidőn kívül végzett ellenőrzések	
2./ Munkavédelmi Tanácsadó Szolgálat	25

1. AZ ELLENŐRZÉSEK ÖSSZESÍTETT EREDMÉNYE

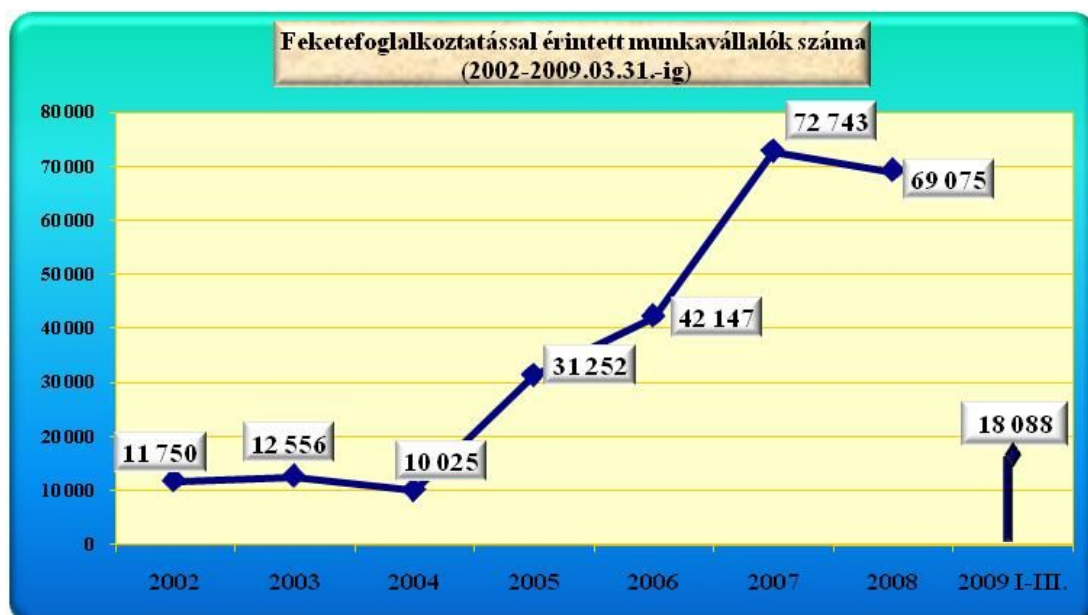
Az első negyedév során 650 felügyelő részvételével **13 624** munkáltató vizsgálatára került sor, ebből **9 369-nél találtak szabálytalanságot** a felügyelők, ami az **összes ellenőrzött munkáltató 68,8 %-a**. Az ellenőrzött munkavállalók száma **182 983 fő volt**, közülük **120 397 főnél volt szabálytalan a foglalkoztatás**, ami az ellenőrzött létszám **65,8 %-a**.

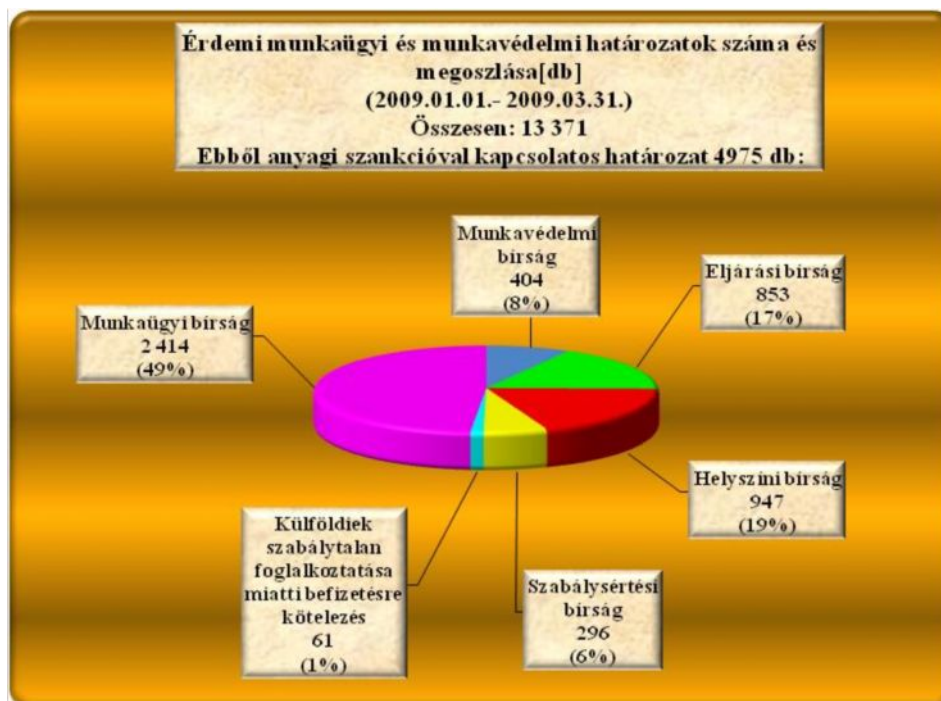
Az összes kiszabott bírság 1 697 070 880 Ft volt ebben az időszakban.

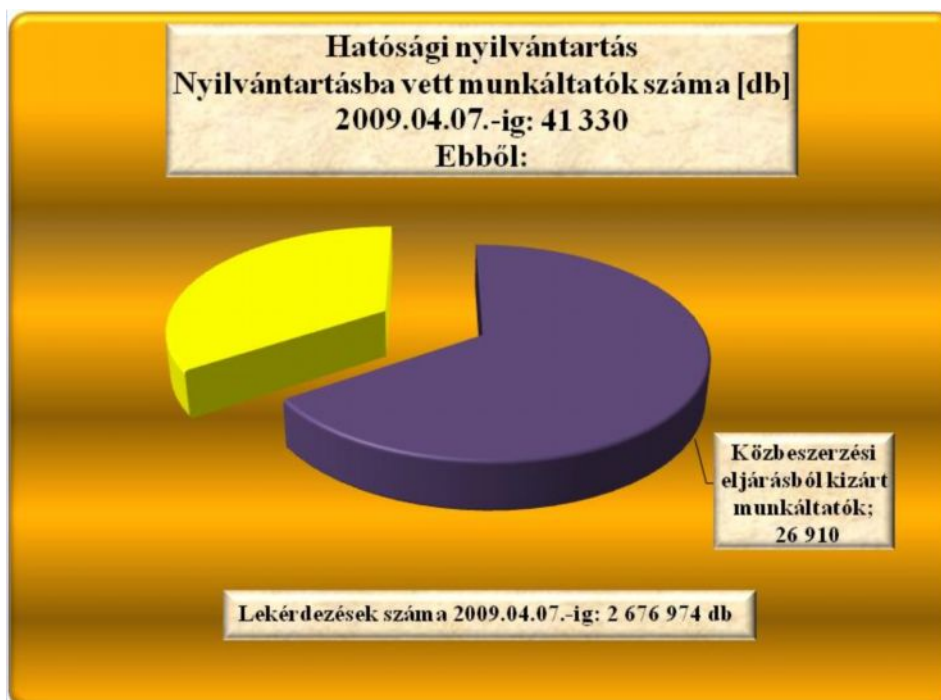
Továbbra is rendkívül magas a **feketén foglalkoztatottak száma**, ebben az időszakban a hatóság **18 088** főnél állapította meg ezt a szabálytalanságot.

Az ellenőrzések eredményeként **13 371 db határozat** keletkezett, a hatóság **1 898** alkalommal élt **figyelemfelhívással** az ellenőrzései során. Ez is jelzi, hogy nem célunk a bírság kiszabása, hanem a törvényes foglalkoztatás mind teljesebb körű megvalósítására törekszünk.

Hatósági nyilvántartásunkban április 8-ig **41 330** vállalkozás szerepel, ami az összes gazdálkodó szervezet **2,5 %-a**, a közbeszerzésből kizárt cégek száma **26 910**.

Az OMMF által vezetett munkabaleseti nyilvántartás 2009. évi adatai alapján, 2009. április 14. napjáig **2 607 munkabaleset bekövetkezését jelentették a munkáltatók**. A bejelentett események közül súlyos kimenetelű (Mvt. 87§ 3.) 32 baleset volt, ebből **22 halálos, 4 súlyos csonkulásos**.

A 2009. év I. negyedében a munkavédelmi hatóság összesen **115 foglalkozási megbetegedés gyanúját és 33 fokozott expozíciós esetek** vizsgált az alábbi területi megoszlásban.

A vonatkozó előírások szerint az észlelő orvos köteles a munkavédelmi hatóságnak bejelenteni a foglalkozási megbetegedés gyanúját, illetve a foglalkozás-egészségügyi orvos köteles jelenteni az időszakos alkalmassági vizsgálatok során észlelt ún. fokozott expozíciós eseteket. A hatóság köteles ezeket kivizsgálni és feltárni a munkavégzéssel, munkakörülményekkel járó, a bejelentés tárgyát jelentő betegség illetve fokozott expozíció kialakulása szempontjából közrejátszó tényezőket, esetleges munkáltatói mulasztásokat, és intézkedik a hasonló esetek megelőzése érdekében.

1.1 A MUNKAVÉDELMI ELLENŐRZÉSEK TAPASZTALATAI

2009. I. negyedében is elsődlegesen a munkahelyi súlyos baleseteket, egészség károsodásokat és fokozott expozíciókat előidéző veszélyforrások és egészségkárosító hatások felderítésére, megelőzésére és ezek elleni minél hatékonyabb intézkedések megtételére helyeztük a hangsúlyt.

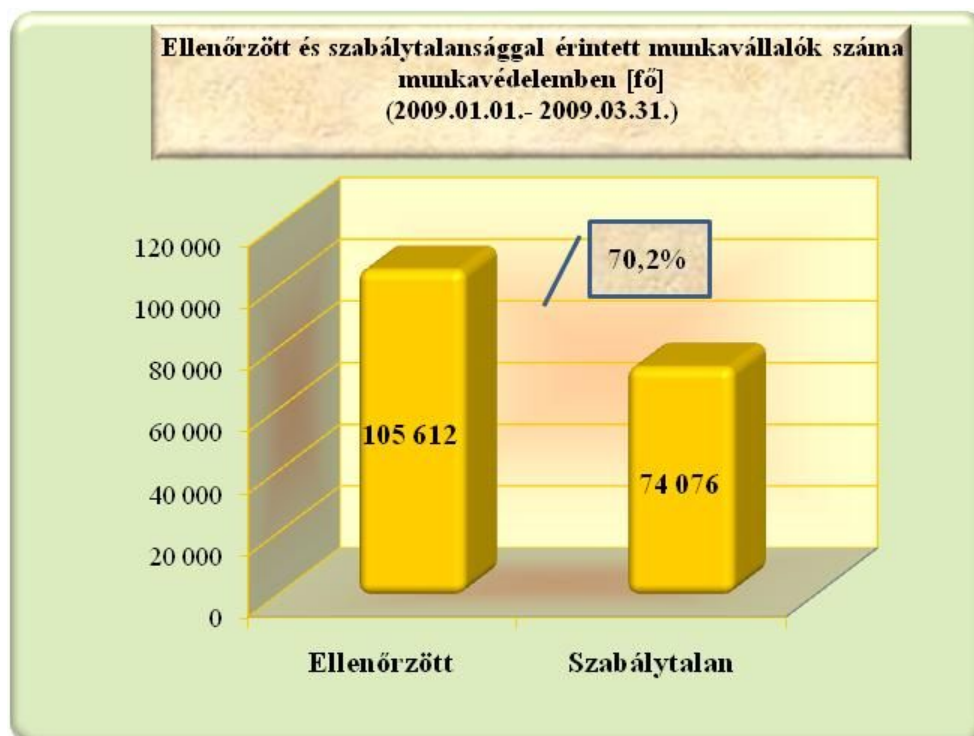
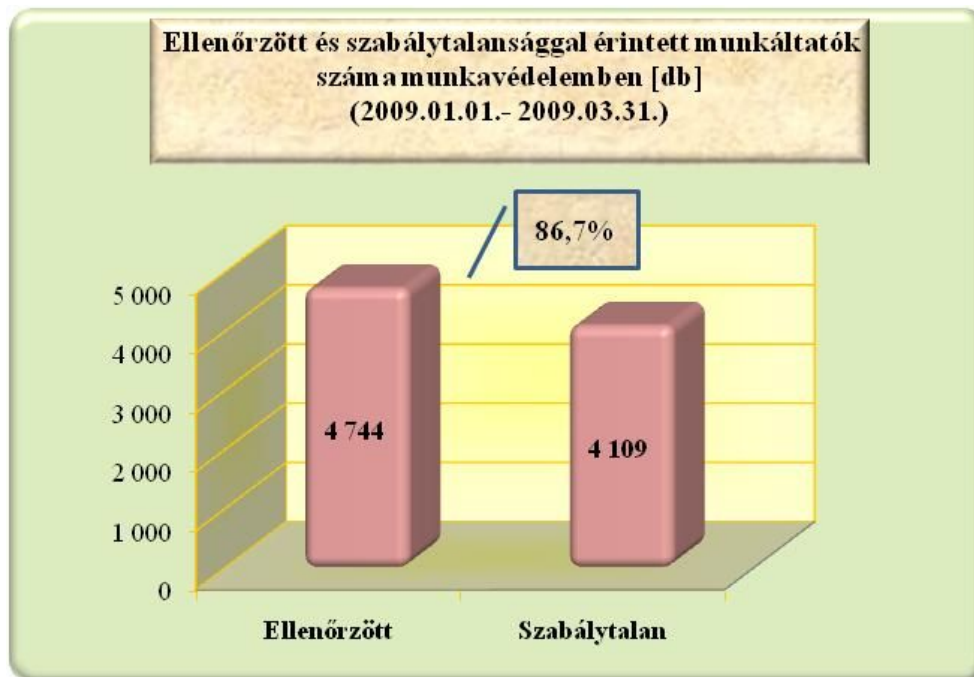
Az adott időszakban az OMMF célkitűzéseinek megfelelően a munkavédelmi felügyelők kiemelt hangsúlyt fordítottak a munkafeltételek, a különböző munkahelyi expozíciónak kitett munkavállalók munkakörülményeinek, a munkáltató expozícióbecslésének és megfelelő értékelési kötelezettségeinek ellenőrzésére.

Akció ellenőrzések, célvizsgálatok:

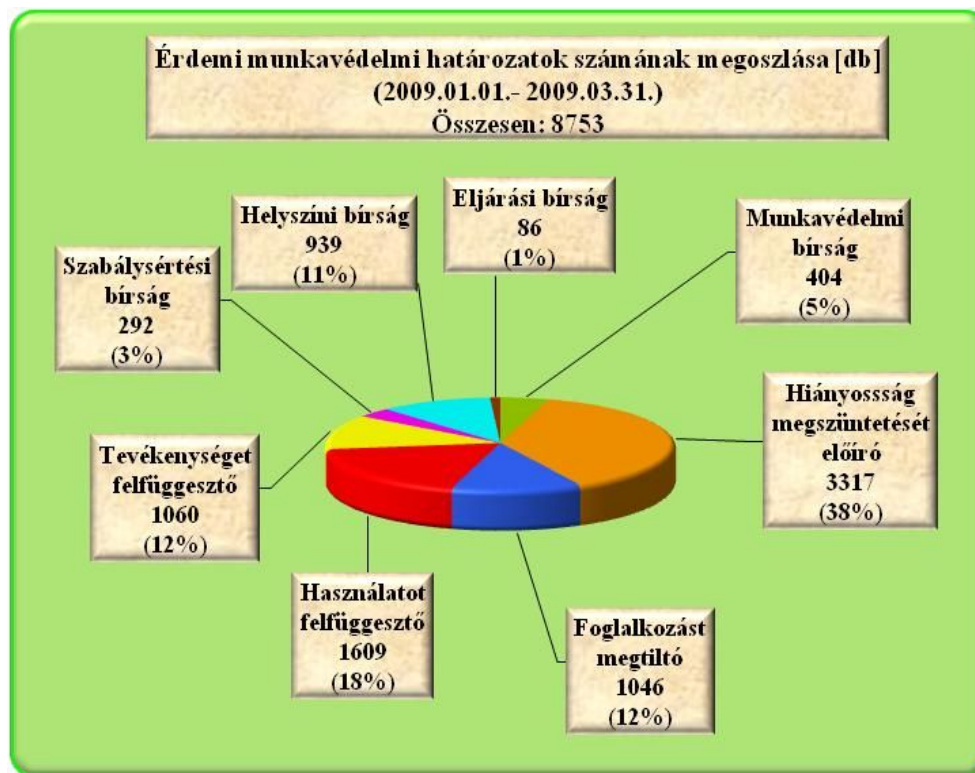
Ebben az időszakban célvizsgálat, vagy akcióellenőrzés lefolytatására nem került sor.

Április 1-jével megkezdődött az 1 hónapig tartó **Kikelet II.** elnevezésű országos társhatósági célellenőrzés.

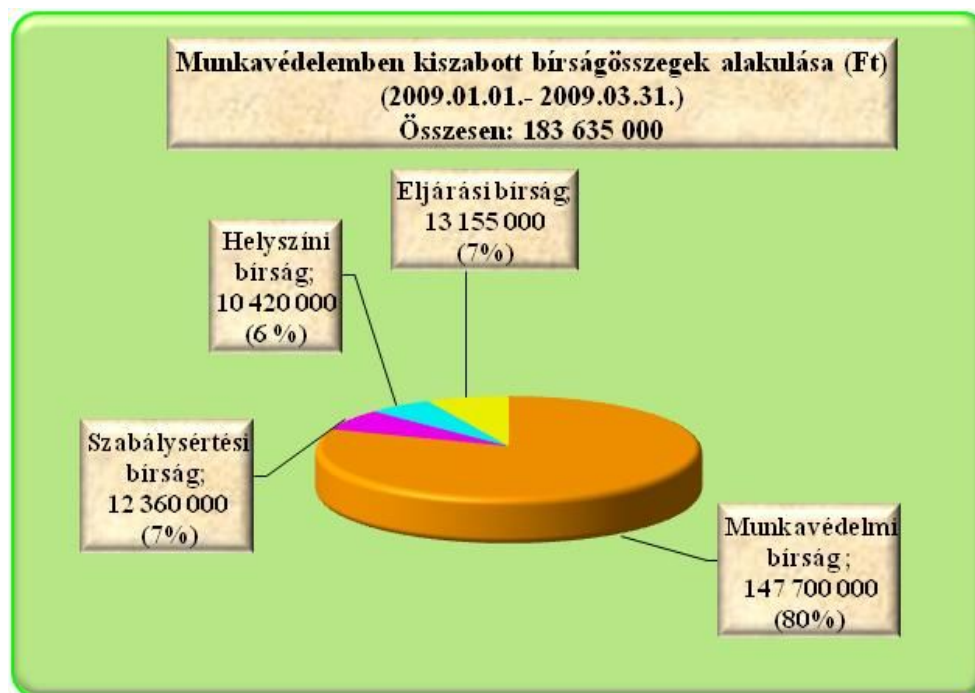
A **munkavédelmi ellenőrzések** 2009. első negyedében 260 felügyelő részvételével **4 744 munkáltatóra** terjedtek ki, amelynek során ellenőrizték az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkakörülményekre vonatkozó szabályok betartását. Az építőipari ágazatban **1 574**, a feldolgozóiparban (a gépiparral együtt) **1 584**, a mezőgazdaságban **223**, a kereskedelmi és vendéglátó ipari ágazatban összesen **862** ellenőrzést folytattak le a munkavédelmi felügyelők.

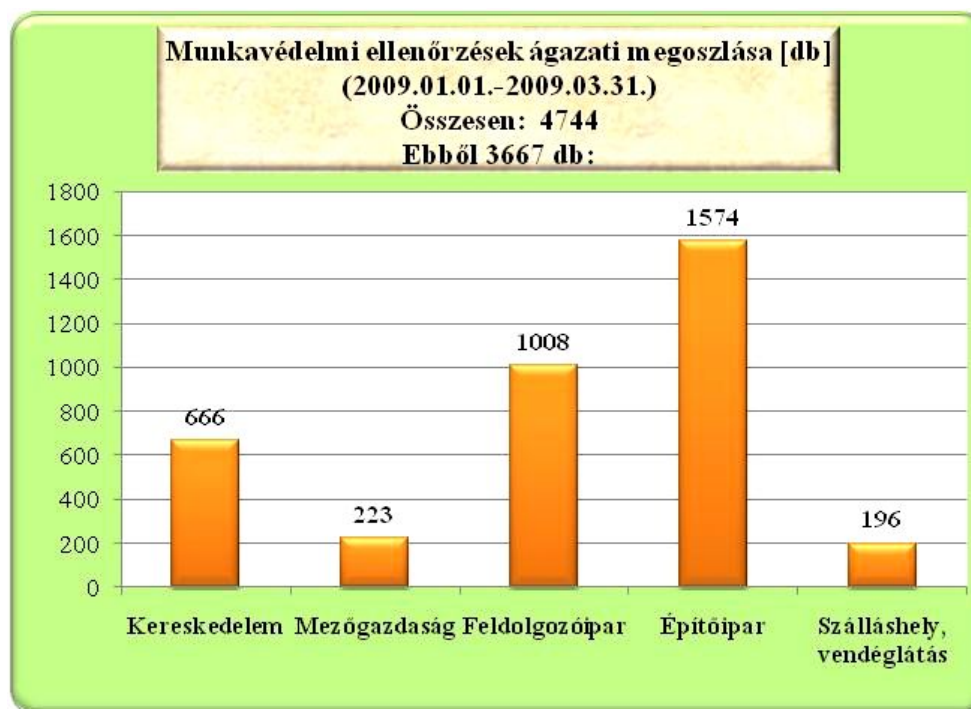
Az ellenőrzések eredményeként **7 522 db munkavédelmi közigazgatási határozat** keletkezett, amelyekben **összesen 20 369 intézkedést** fogantatosítottak a munkavédelmi felügyelők. Az azonnali végrehajtást elrendelő határozatok száma 3 715 volt 2009. I. negyedévében.

Az év első negyedében a munkavédelmi hatóság által kiszabott bírságok összegét az alábbi diagram mutatja.

1.1.1. Az ellenőrzések tapasztalatairól a leggyakrabban ellenőrzött ágazatok területén

A kiemelt veszélyességű ágazatok közül az év első negyedében legnagyobb számban az építés-kivitelezési munkaterületeken történtek vizsgálatok. Kiemelt számban került sor ellenőrzésre a feldolgozóiparban és a veszélyesnek nem tekintett kereskedelemben és vendéglátásban.

a) Építőipar

Az építőipar területén **1 574** munkavédelmi ellenőrzést folytattak le a munkavédelmi felügyelők, melynek eredményeképpen **230 db munkavédelmi bírsághatározat** született összesen **80 870 000 Ft**, **117 db szabálysértési bírság** összesen **5 160 000 Ft** összegben. Az eljáró felügyelők **427** esetben éltek a **helyszíni bírság** kiszabásának lehetőségével **4 785 000 Ft** összegben.

Az építés-kivitelezési munkaterületeken számtalan veszélyforrást jelent a munkavégzés összehangolásának hiánya, a szinte végtelen alvállalkozói láncolat. Tapasztalataink szerint a kollektív védőberendezések sokszor azért nem készülnek el, mert egy munkaterületen munkát végző alvállalkozók egymástól várják el a védőberendezést (pl. korlátot) kiépítését.

Az ágazatra jellemző, hogy hiányzik a teljes körű, a munkabiztonsági és munkaegészségügyi veszélyeket egyaránt feltáró kockázatértékelés. Jó esetben a baleseti kockázatok mérséklésével kapcsolatos intézkedések megtörténnek, azonban a munkáltatói intézkedési körön teljes mértékben kívül esik a munkavállalók zaj-, rezgés-, porok-, azbeszt-, stb. elleni védelme. Gyakori, hogy nem állnak rendelkezésre a szükséges

védőeszközök, az alapvető higiénés feltételek nem biztosítottak, az építkezés helyszínén hiányoznak az elsősegélynyújtáshoz szükséges helyiségek, felszerelések, és a képzett elsősegélynyújtó.

Szembetűnő változás, hogy a kivitelezők elkészítik, illetve elkészíttetik a Biztonsági- és egészségvédelmi tervet, de ezek tartalmát nemhogy a munkavállalók, de még az építkezés irányítói sem ismerik.

Legtöbb intézkedésre okot adó hiányosságok az alábbiak voltak:

- a födémszintek széleinél, a lapos, vagy alacsony dőlésű tetőkön, a szabadba vezető falnyílásoknál a leesés elleni védelem hiánya. Több esetben tapasztaltuk, hogy a munkavállaló a kiépített korláton kívül végzett munkát leesés elleni védelem nélkül. Tetőkön a jelzőkorlátokat gyakran a szintkülönbség szélén helyezték el;
- szabálytalan és veszélyes állványok, ahol a munkaszinteken nem helyezték el a védőkorlátokat, a járófelület keskeny, a merevítések hiányoztak, esetenként a szükséges feljárókat nem építették ki;
- az egyéni védőeszköz biztosításának hiánya /271 esetben/, az egyéni védőeszköz használatának elmulasztása /308 eset/;
- sérülési veszélyt jelentett a hibás kéziszerszámok, és a szabálytalanul vezetett villamos kábelek;
- bontási munkaterületen a veszélyeztetett területek nem megfelelő mértékű elkerítése, illetve az elkerítés hiánya. Ezeken a munkaterületeken a legritkább esetben van bontási terv, de előfordult az érvényes bontási engedély nélküli munkavégzés;
- a munkavállalók és környezet veszélyeztetése szempontjából rendkívül aggasztónak ítéljük, hogy a munkáltatók a kockázatértékelés elkészítésekor figyelmen kívül hagyják az azbeszt okozta egészségkárosodás veszélyét, így megfelelő megelőző intézkedéseket sem fogantatosítanak.

b) Feldolgozóipar és gépipar

A feldolgozóipari ágazat területén (a gépiparral együtt) tevékenységet végző munkáltatóknál **1 584** ellenőrzésére került sor 2009. I. negyedévében, ez az összes látogatás **33,4 %- a**. A feldolgozóipar területén **81** esetben alkalmaztak a munkavédelmi felügyelők bírságot, összesen **27 530 000 Ft** összegben. A gépipar területén **45** esetben szabott ki munkavédelmi bírságot a hatóság, összesen **17 150 000 Ft** összegben.

A műszaki intézkedések döntő többségét a gépek biztonsági vagy villamos berendezéseinek hiánya vagy szabálytalan volta indokolta:

- a rögzített védőburkolatok hiánya vagy helytelen rögzítése;
- a nyitható védőburkolatok szabálytalanságai pl.: a visszahúzó-rugó kiiktatása;
- a reteszelt védőberendezések esetén a reteszelés hibás volta, pl.: dagasztógép, kutter fedél,
- a mozgó résztől való távolság nem volt megfelelő, pl.: húsdarálógép garatnál;

- a villamos kezelő elemeken a feliratok hiánya, a vészleállítási lehetőség hiánya, az elosztó ajtófedél hiánya.

A villamos berendezések létesítésének szabályait szegték meg, amikor a villamos vezetékeket botlásveszélyesen helyezték el. Az érintésvédelmi berendezések hatásossága idővel kedvezőtlen irányban változik, ezért az érintésvédelmi méréseket időszakonként ismételni kell, sok cég az időszakos mérést nem tekinti indokoltnak, így azokat nem végeztetik el.

A faiparban keletkező porok biztonságos és hatékony elszívása csak a legújabb és legmodernebb gépekkel felszerelt üzemekben valósul meg. A fafeldolgozó üzemet működtető munkáltatóknál az egészséget károsító kóroki tényezőkkel nem számolnak, pl. a kockázatértékelésnél figyelmen kívül hagyják a keletkező rákkeltő keményfaporok (tölgyfa-és bükkfa porok) expozíciójának lehetőségét, elmulasztják az egészségkárosodás kockázatának megítéléséhez szükséges mérésekről történő gondoskodást, nem vesznek tudomást a gépek okozta zajterhelésről, mindezzel súlyosan veszélyeztetve a munkavállalók egészségét és életkilátását.

A vegyi anyagok felhasználásával kapcsolatos jellemző hiányosság, hogy a munkáltató nem tisztázza a munkatevékenységgel járó expozíciós körülmények elfogadható vagy megengedett voltát: a szükséges munkahigiénés mérések ritkán történnek a zaj hatásával járó munkakörnyezetben és a munkahelyi levegőben megengedett határértékkel rendelkező veszélyes anyagok tekintetében (a munkahelyi zajmérést, illetve - légszennyezettségi vizsgálatot elmulasztják). Ezek hiányában nem lehet igazolni az egészséget nem veszélyeztető munkakörnyezet meglétét, illetve azt sem lehetett kizárni, hogy a munkavállalókat a jogszabály által tiltott, határérték feletti expozícióban foglalkoztatják, ami maradandó egészségkárosodáshoz vezethet.

Rendszeresen tapasztalt szabálytalanság, hogy az eredetileg élelmiszer tárolására szolgáló göngyölegben ismeretlen, címkézetlen vegyi anyagokat (kenőolaj, hígító, ragasztók) tárolnak, így a felhasználni kívánt vegyi anyag veszélyei és a szükséges megelőző intézkedések ismerete hiányában a szabálytalan felhasználás a dolgozó egészségkárosodását, sőt mérgezését okozhatja.

c) Kereskedelem és vendéglátás

A kereskedelem és vendéglátás területén összesen **3 155** intézkedést tettek a felügyelők: üzemeltetéssel kapcsolatos biztonságtechnikai hiányosságok miatt **464**, létesítmények érintésvédelmével kapcsolatban **103**, munkaeszközök érintésvédelmi problémái miatt pedig **180** intézkedést eszközöltek.

A **kereskedelmi és a vendéglátó-ipari** egységekben a hiányosságok többségét a tároló állványok rögzítéseinek hiányai, a deformálódott és elhasználódott állványelemek valamint az állványok előtti zsúfolt tárolások jelentették.

Az érintésvédelmi felülvizsgálatok rendre elmaradtak, a villamos vezetékek mechanikai sérülésnek kitett elhelyezései, valamint a sérült villamos csatlakozó aljzatok használata szintén gyakran fordult elő.

A korábbi időszakoknak megfelelően továbbra is a botlás és csúszásveszély, szabálytalan anyagtárolás, villamos érintésvédelmi hiányosságok voltak elsősorban a jellemző hiányosságok.

A nagyáruházakban az egyik legjelentősebb hiányosság volt a közlekedési utak ideiglenesen tárlóhelyként történő használata, a kijáratok és vészkijáratok eltorlaszolása. A raktárban a magas polcok oszlopvédői közül jó néhány kifogásolható volt. A kiszakadt oszlopvédők miatt az állványoszlopok sérülés elleni védelme hiányzott, ami súlyos problémát okoz targoncával végzett anyagmozgatás során.

A kereskedelembe feltűnően nagy számban talákoztunk lejárt időszakos munkaköri orvosi alkalmassági véleményekkel, így előfordulhat, hogy az illető munkavállalót az adott munkaköri feladatokkal járó megterhelésekre egészségkárosodás veszélye mellett alkalmazzák.

A nagynyomású ládamosó berendezések esetleges rezgéseexpozíciójáról a munkáltatók többsége nem tud, a kockázatelemzések erre nem térnek ki, így a munkavállalók vibrációs ártalmának nagy a kockázata.

Az építőanyag kereskedésekben a targoncák és munkagépek műszaki állapota több helyen is kifogásolható, különösen a gumikerekek, a hidraulika rendszer és a vezető ülések hibáját lehetett megállapítani.

Eredetileg üdítőitalos műanyag flakonban tárolt veszélyes anyag

Pozitív tapasztalat volt, hogy a veszélyes-anyagok biztonsági adatlapjai általában már megtalálhatóak voltak a munkahelyeken, azonban azok tartalmát nem ismertették meg a munkavállalókkal, ezek hiányában a munkavállalótól nem várható el, hogy a megelőzés érdekében megfelelő magatartást tanúsítson.

1.1.2 Utóellenőrzések

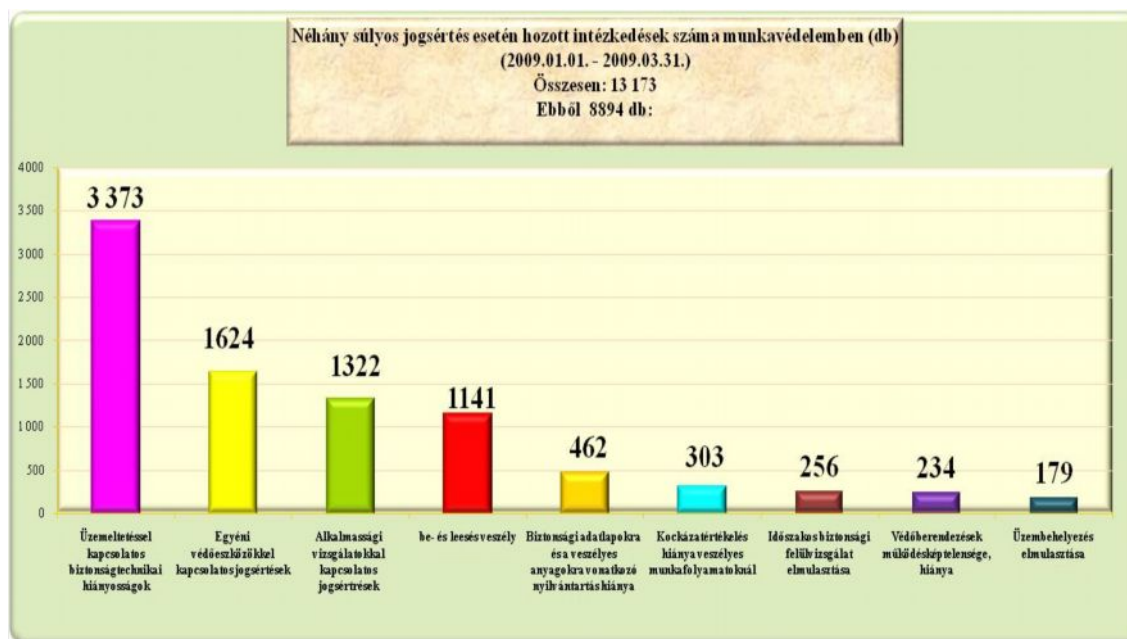
A munkavédelmi felügyelők következetesen ellenőrizték a hatósági kötelezések végrehajtását, vizsgálva ezzel a munkáltató jogsértései felszámolására irányuló tevékenységét.

A közigazgatási határozatokban előírt hiányosságok megszüntetését más vizsgálatokhoz kapcsolódóan a rendszeres napi felügyelői munka keretében, - különös tekintettel a súlyos veszélyeztetésekkel érintett területekre, a munkavédelmi bírsággal érintett szabálytalanságokra – ismételt ellenőrzés keretében vizsgáltuk.

Ezen ellenőrzések tapasztalatai fegyelmezettebb teljesítésre utalnak. Sok munkáltató a hiányosságokat azonnal megszüntette, azonban az esetszám, valamint a kiszabott bírságösszeg azt mutatja, hogy a munkáltatók végrehajtási fegyelme még nem teljes körű.

1.1.3. Súlyos munkavédelmi jogsértések

A 2009. év első negyedében súlyos jogsértéseket a kiemelt ágazatok közül elsősorban az építőiparban folytatott ellenőrzések során illetve a feldolgozóipari tevékenységet végző munkáltatók ellenőrzése alkalmával és a mezőgazdaságban tapasztaltunk.

- Az adatokból jól látható, hogy a legtöbb intézkedésre az üzemeltetéssel kapcsolatos biztonságtechnikai hiányosságok, az egyéni védőeszközökkel kapcsolatos jogsértések, valamint az alkalmassági vizsgálatokkal kapcsolatos jogsértések miatt került sor az adott időszakban.
- Súlyos veszélyeztetést jelent a be és leesés elleni védelem hiánya, amely miatt szintén jelentős számú felügyelői intézkedésre került sor.

- Az elmúlt év tapasztalataihoz hasonlóan a kockázatértékeléseknél a munkáltatók nem vesznek tudomást a külön jogszabályban előírt speciális követelményekkel járó kötelezettségekről. A kockázatértékelést megalapozó műszeres munkahigiénés méréseket a munkáltatók jelentős része elmulasztja. A mérések és a megfelelő kockázatértékelés hiányában a munkáltató nem tudta kialakítani a szükséges megelőzési gyakorlatot.
- A kockázatértékelés a vegyi expozíciókra ritkán tér ki (kémiai kockázatbecslés nem készül). Mindezek a hiányosságok viszont erősen megkérdőjelezzik a kockázatértékelésre épülő kockázatkezelő, - más szavakkal - a megelőző intézkedések teljeskörűségét, szakszerűségét, azaz a munkavállalók egészségvédelmének hatásosságát. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos munkavégzés során még mindig előfordul a meg nem engedett, azaz határérték feletti expozícióban való foglalkoztatás.

Példa

Egy erőgépjavító műhelyben a munkaasztalon egy villamos hegesztő transzformátor volt üzemeltethető állapotban tartva, elektródafogójában rögzítve volt az ellenőrzéskor a részben elhasznált hegesztő elektróda.

A berendezésen az alábbi súlyos hiányosságokat állapították meg a felügyelők:

A hegesztő transzformátor elektródafogójának markolata és fejrésze törött, hiányos állapotú volt, a munkakábelnek az elektródafogó markolatrésszébe történő becsatlakozásánál szakadozott szigetelőszalagos javítás volt látható.

A berendezés villamos tömlővezetékét sérülése miatt szigetelőszalaggal javították. Ezek a hiányosságok súlyos áramütéses baleset okozóivá válhattak volna.

A képen a munkakábel szabálytalan becsatlakozása látható az elektródafogóba.

A karbantartás elmulasztása súlyos érintésvédelmi hiányossághoz vezetett: a zárt típusú elektródafogó műanyag burkolata letörött és ezzel a feszültség alatt álló fém részei kézzel szabadon érinthetővé váltak.

A munkáltató székhelyén az udvarban levő épület tetőszerkezetén napelem szerelést végzett 3 munkavállaló. Az ellenőrzéskor a pékség tetőszerkezetén 2 fő dolgozott. Ők mérték fel, hogy pontosan hová és hogyan kerüljenek elhelyezésre a napelemek. Ezt a munkát az épület tetőszerkezetének kb. 4 m magasságban és kb 1 m-re a tető végétől, a falsíktól végezték. A tetőszerkezetre a munkavállalók a pékség udvar felőli oldalán – a garázs végénél – a palatető esőcsatornának támasztott fém támasztó létrán jutottak fel és le. A talajszinten további egy fő segédmunkás adogatta fel a létrára állva a szükséges anyagokat a tetőn dolgozóknak.

Az építési-szerelési munkaterületen az ellenőrzéskor a pékség épület nyeregtetős tetőszerkezetén kb. 4 m magasságban - az előzőekben leírt módon - munkát végző 2 fő munkavállaló nem viselt leesés elleni egyéni védőeszközt. A tetőszerkezeten nem volt kiépítve leesés elleni kollektív műszaki védelem, nem volt védőkorlát. Az épület mellett nem volt állványzat felállítva, így a munkavégzés (szerelési munkák) során – a pékség épület tetőszerkezetének két végén és az épület udvar felőli oldalán kb. 10-11 m hosszan - fennállt a leesés veszély a munkavállalók vonatkozásában. Leesés elleni egyéni védőeszköz, testhevederzet 1 db volt a munkavégzés helyén. A munkáltató nem biztosította azt mindkét munkavállaló részére.

A tetőszerkezetén, illetve a talajszinten munkát végző 3 fő munkavállaló nem viselt fejjvédő sisakot. Az egyéni védőeszköz nem volt a munkavégzés helyén, azt a munkáltató nem biztosította a munkavállalók számára.

1.1.4 A főmunkaidőn kívül végzett ellenőrzésekről

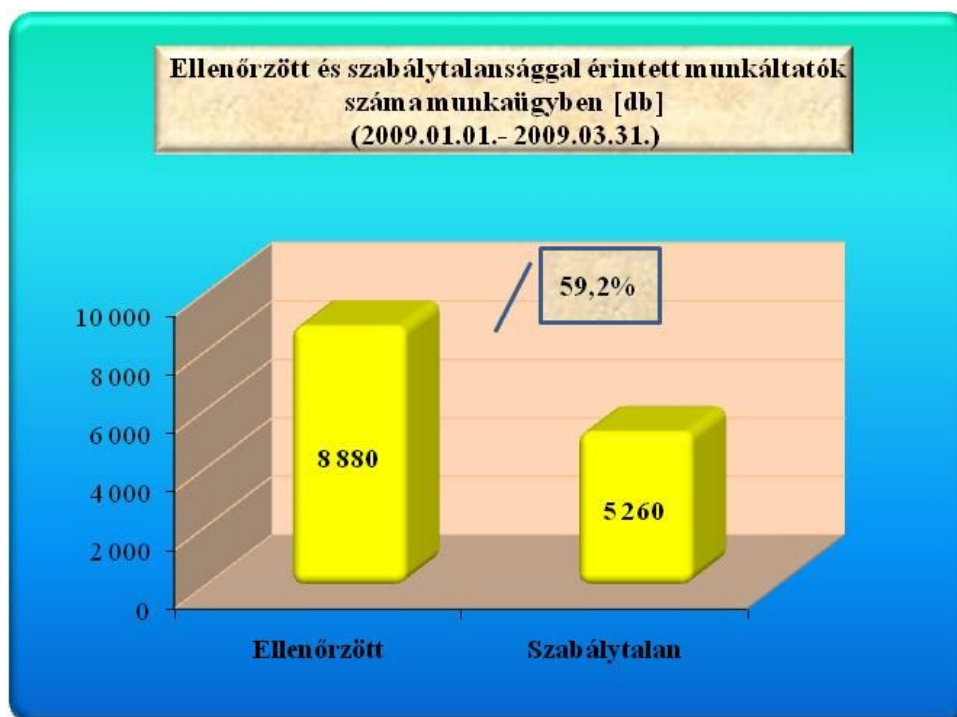
A főmunkarendtől eltérő időben történt ellenőrzések nagy többségében eredményesek. Ebben az időszakban több munkabiztonsági és munkaegészségügyi szabálytalanságot lehet találni, kevésbé tartják be a vonatkozó rendelkezéseket a munkáltatók. A munkáltató

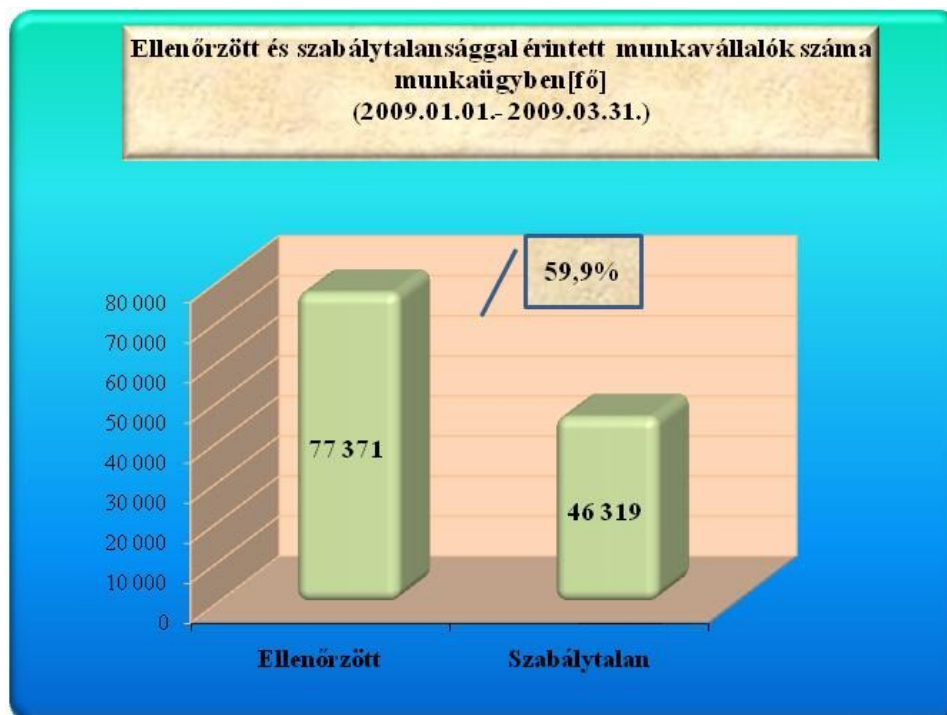
ellenőrzői létszámának csökkenése is előidézi a nagyobb számban előforduló hiányosságokat.

A műhelyekben, üzemekben a munkavégzés általában nyugodtabb volt, mint nappal. Itt a műszakra jellemző hiányosság az volt, hogy a meghibásodott, vagy elhasználódott egyéni védőfelszereléseket nem tudták cserélni, mert a raktárak zárva voltak. Az éjszakai műszakban történt ellenőrzések során a legtöbb esetben nem volt mód az iratok megtekintésére.

1.2 A MUNKAÜGYI ELLENŐRZÉSEK TAPASZTALATAI

2009. január-március hónapokban -390 felügyelő részvételével- a munkaügyi hatóság **8 880 munkáltatót** ellenőrzött. A vizsgálatok a **munkáltatók közel 60%-ánál találtak munkaügyi jogsértéseket**, amelyek az ellenőrzésbe vont **munkavállalók (77 371 fő) ugyanilyen arányát érintették**. E jogsértési arányok megegyeznek a tavalyi év hasonló időszakában tapasztaltakkal.

Kiemelkedő szabálytalanság változatlanul a **feketefoglalkoztatás**: az összes munkaügyi jogsértés 40%-át teszi ki a munkaszerződés és bejelentés nélküli munkavégzés (18 088 fő). Az első negyedévben feltárt, feketefoglalkoztatással érintettek száma megközelítőleg azonos a tavalyi év hasonló időszakához képest. Ugyanakkor a korábbi évek tapasztalataival ellentétben 2009. első negyedévére **átrendeződött a feltárt feketefoglalkoztatás ágazati megoszlása**.

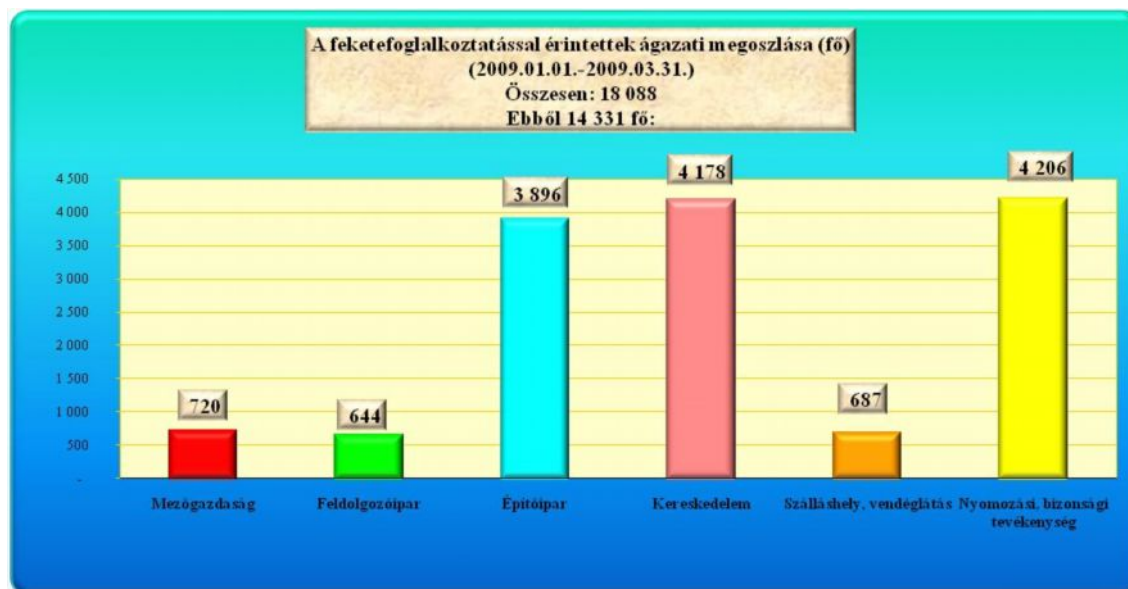
A 2008. január-márciusi időszakban a **feketemunkások** 26%-a esett az **építőipari** vállalkozásokra, míg 2009. első három hónapjára ez az arány **22%-ra esett vissza**, annak ellenére, hogy az ellenőrzések harmada – hasonlóan a tavalyi évhez - az építőiparban volt.

Az építőipari vállalkozások foglalkoztatási gyakorlatához hasonlóan tovább **javult a feldolgozóipari** munkáltatók „bejelentési kedve”. A 2008. év első három hónapjában a feketefoglalkoztatás 8%-a erre az ágazatra esett, míg az idén ez az arány csak **4%**. Az ellenőrzési arány a 2008. első negyedévhez hasonlóan 9-10% volt.

A feldolgozóiparhoz hasonlóan alakult a **nyomozás, biztonsági tevékenységet** ellátó munkáltatók ellenőrzési aránya, de a jogkövető foglalkoztatási gyakorlat e munkáltatói körben romlott a legnagyobb mértékben. Ez az ágazat foglalkoztatja 2009. első negyedévére a **feketemunkások közel negyedét**, ezzel a bejelentés nélküli munkavégzés itt ölti a legnagyobb méreteket (megelőzve az építőipart), szinte megháromszorozva a tavalyi évben tapasztalt jogsértési arányt.

Az előző ágazat munkáltatóihoz hasonlóan a **kereskedelmi vállalkozások esetében is kedvezőtlen változás tapasztalható** a bejelentés nélküli munkavállalók száma tekintetében. Az első három hónapban ez az ágazat tartotta el a **második legtöbb**

feketemunkást (23%). Ezzel szemben a **vendéglátásban** a korábbi évekhez hasonló arányú maradt a bejelentés nélküli foglalkoztatás (4-5%).

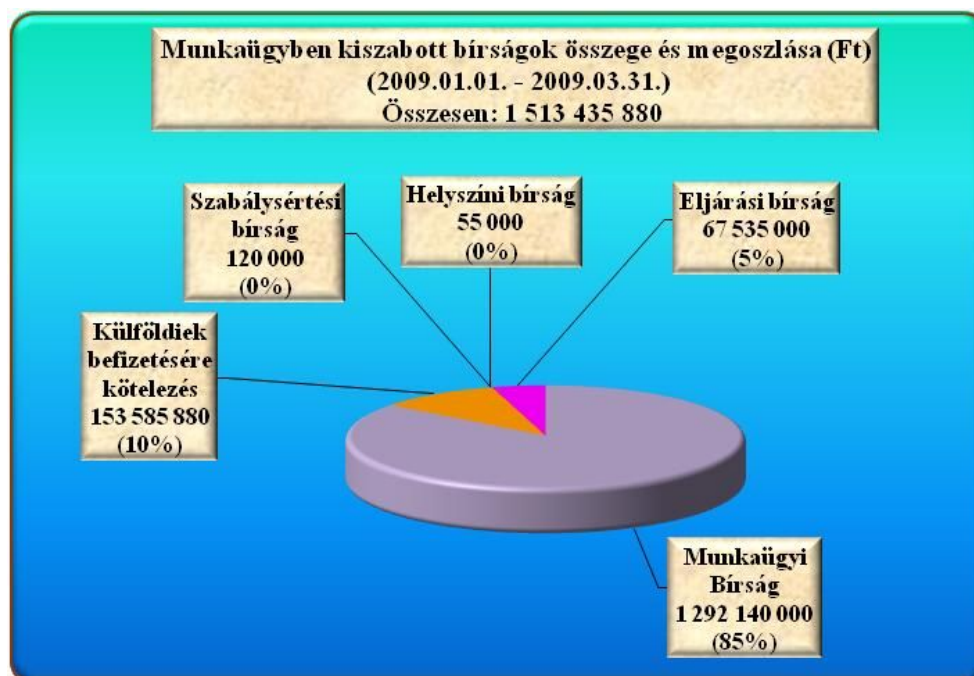
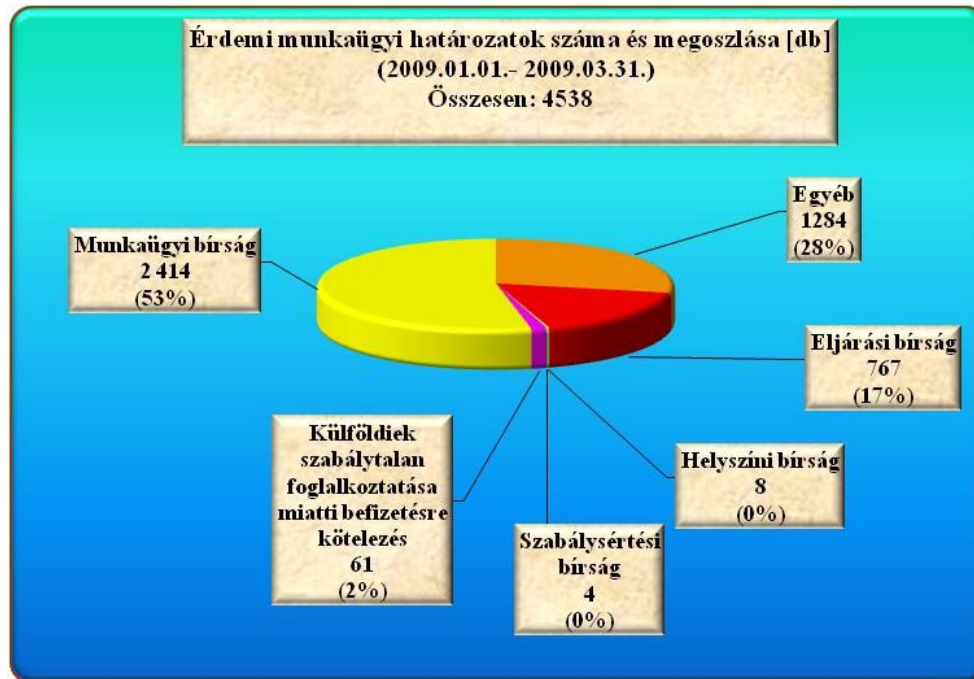
A tavalyi évvel ellentétben a szokásos mértékűre csökkent [2008. I. negyedév: 10 192 fő; 2009. I. negyedév: 3 493 fő] a **szabadsággal** kapcsolatos jogsértések köre. Változatlanul jellemző a **munkaidővel, pihenőidővel, rendkívüli munkavégzéssel** összefüggő szabálytalanság. Ezek a jogsértések január-március hónapokban 6150 munkavállalót érintettek, elsősorban a feldolgozóiparban, illetve a kereskedelem, vendéglátás területén.

A munkaidő és pihenőidő szabályainak megszegését – elsősorban a feldolgozóiparban és a kereskedelemben [az összes ilyen jogsértés – változatlanul - fele ezekben az ágazatokban található] - gyakorta próbálják a munkáltatók a **munkaidő-nyilvántartás hiányával**, vagy adatainak valótlan kezelésével **leplezni (összesen 8293 főt érintően)**.

A kötelező legkisebb munkabér szabályainak nyílt megsértése változatlanul ritka és az írásba foglalt, visszaellenőrizhető tartalmú **bérelszámolás biztosításával kapcsolatos** hiányosságok mértéke is változatlan 2008. első negyedévében tapasztaltakhoz képest. E szabálytalanság közel felét még mindig a feldolgozóipari munkavállalók sérelmére követték el az első három hónapban, de ez egy javuló tendencia a 2008. január-márciusi időszak 80%-os jogsértési arányához képest.

A 2008. első negyedévében feltárt jogsértéseket elkövető **5260 munkáltató** közül **2414 vállalkozással szemben** alkalmazott az OMMF **munkaügyi bírságot**, összesen **1 292 140 000 Ft összegben**. A munkaügyi bírsághatározatok és a figyelemfelhívások száma a 2008. évben ugyanebben az időszakban megközelítőleg hasonlóan alakult, ami bizonyítja, hogy a munkaügyi hatóság ellenőrzéseinek alapvető célja a vállalkozások jogszabályoknak megfelelő foglalkoztatási gyakorlatának elősegítése, figyelemmel arra,

hogy a jogsértő munkáltatók alig 45%-ánál alkalmazták a felügyelőségek a legsúlyosabb szankciót.

1.2.1 Az ellenőrzések tapasztalatai a leggyakrabban ellenőrzött ágazatokban

a) Építőipar

2009. első negyedévében az építőiparban – vélhetően a kiemelt számú ellenőrzésnek is köszönhetően – a korábbiakban tapasztaltakhoz képest jelentősen javult a jogkövető foglalkoztatási gyakorlat. A munkaügyi ellenőrzések közel harmada ebben az ágazatban volt [2784 db]. Vélhetően a kiemelt számú ellenőrzésnek is köszönhetően – a korábbiakban tapasztaltakhoz képest - jelentősen javult a jogkövető foglalkoztatási gyakorlat. Ennek ellenére a jogsértő munkáltatók által elkövetett szabálytalanságok súlya – többségében még mindig munkaügyi bírság kiszabását indokolja [az 1737 - ágazatot érintő - intézkedésből 1096 db/509 975 000 Ft munkaügyi bírság]

Az építőipar ellenőrzésének értékelése során két „független” tényezőt is figyelembe kell venni. Az egyik - az egyes régiókban - a szokásosnál hidegebb tél, amely sok esetben akadályozta a munkavégzést. A másik tényező a gazdasági válság, amely csökkentette mind a szabályosan, mind a szabálytalanul foglalkoztatók számát a befagyott, illetve meg nem indult nagyberuházásokon keresztül.

Továbbra is az alkalmi munkavállalói könyvvel történő munkavégzés a legelterjedtebb foglalkoztatási forma. A szabálytalanság legjellemzőbb formája még mindig a dátumbejegyzéssel kapcsolatos „trükközés”, ill. „az AM könyv véletlenül az autóban maradt, a főnök anyagért ment és jön mindjárt” hivatkozás stb.

Az AM könyv újabb visszaélési esetét fedezték fel az észak-magyarországi felügyelők: egy miskolci étterem építési munkaterületén megtartott helyszíni munkaügyi ellenőrzéskor a csoportvezető egyben adta át a felügyelőknek az ott dolgozó munkavállalók AM könyvét. Az átvizsgálás során kiszűrték a felügyelők, hogy egy munkavállalónak két AM könyve

volt a helyszínen. Az egyiket 2008. március 20-án állították ki, a másikat 2009. január 14-én. A munkavégzés napjai felváltva voltak a két könyvbe bejegyezve ugyanattól a munkáltatótól.

Jelentősen csökkent a kizárólag szóbeli megállapodás alapján foglalkoztatott munkavállalók aránya. E jogsértés leginkább már csak magánszemély foglalkoztatók esetében lelhető fel. Ugyanakkor nőtt azon munkáltatók aránya, akik nem a munkavállalók által megjelölt gazdasági társaság formájában, hanem magánszemélyként kívánják „vállalni” a szabálytalanságot. A „magánszemély” ügyfeleket a felügyelők a munkaügyi dokumentumok vizsgálatával és összevetésével (munkaidő-nyilvántartás, építési napló, AM könyves nyilvántartás és AM könyv) szűrik ki.

Továbbra is gyakori hivatkozási alapként jelenik meg a jogsértés nem szándékos elkövetése. Sok esetben hivatkozik arra a munkáltató, hogy a jogszabályokat ismerik, de azt a gyakorlatban túl bonyolult végrehajtani, így ezt meg sem kísérelték.

A jogkövető magatartás javulásához jelentősen hozzájárul, hogy a fővállalkozók egyre gyakrabban kikötik, hogy az alvállalkozó csak bejelentett munkavállalókkal vonulhat fel, vagy limitálják az alvállalkozói láncot.

b) Kereskedelem és vendéglátás

A kiemelt társhatósági akcióellenőrzések miatt is a vizsgálatok több mint egyharmada (3023 db) esett erre a két ágazatra. Az összesen 2351 intézkedés közel negyede (600 db) volt munkaügyi bírság összesen 165 375 000 Ft összegben.

Az építőipari vagy vagyonvédelmi vállalkozásokkal ellentétben itt nem jellemző az együttműködés megtagadása, a munkavállalók a telepített munkahely miatt nem hagyják el az ellenőrzés helyszínét.

A kereskedelmi ágazatban a feketefoglalkoztatás kiugró arányú leleplezését vélhetően a rendszeressé vált fogyasztóvédelmi akciók magyarázzák.

A vendéglátás területén egyes régiókban (pl. Észak-Alföld) a feketefoglalkoztatás feltárásában komoly segítségnek bizonyult a standkönyv bekérése.

Továbbra is jellemző ezekre ágazatokra a munkaidő-nyilvántartás teljes hiánya az egyéb jogsértés leleplezése miatt, és gyakori az utólag meghamisított munkaidő-nyilvántartás bemutatása is. Ebben az esetben a munkáltató azonban sok esetben saját csapdájába esik, hiszen a bérjegyzékek nem követik a munkaidő-nyilvántartás adatait, így akár egyéb jogsértéseket is generálhatnak maguknak a már elkövetetteken felül.

Az éjszakai szórakozóhelyeken szinte mindig a rendőrség segítségét kell kérni, ugyanis az ellenőrzés zavartalan, eredményes lebonyolítását csak ők tudják garantálni.

Továbbra is gyakori, hogy a munkavállalók napi 16-18 órát dolgoznak, esetükben a munkáltatók igyekeznek a felelősséget „továbbhárítani” (pl. fogyasztói igények indokolják a további nyitva tartást).

c) Nyomozási és biztonsági tevékenység

Az ellenőrzések 9%-a érintette ezt az ágazatot (794 db) és minden második vizsgálat valamilyen intézkedést indokolt. A szabálytalanságok súlyát jól mutatja, hogy az összes munkaügyi bírság ötödét ebben az ágazatban szabták ki, több mint 268 millió forint összegben. A jogsértések megítélését az a körülmény is tükrözi, hogy az építőiparban kiszabott kétszer ennyi bírság több közel 1100 munkáltató között oszlott meg, míg ebben az ágazatban összesen 224 munkáltatót „ért utol” ez a szankció. Ez azt jelenti, hogy az ellenőrzött munkáltatók közel 30%-ánál alkalmaztak egyenként is nagy összegű bírságot.

Az ellenőrzési tapasztalatok szerint egyre növekszik a jogsértő foglalkoztatás – valamennyi formája - ebben az ágazatban. Az ügyek többsége elhúzódik, mert a munkáltatók ellenőrzéshez való hozzáállása továbbra sem javult. A hatóság munkáját akadályozzák, a hivatalos eljáráshoz az ellenőrzési helyszíneken nem tanúsítanak megfelelő magatartást. A kért dokumentumokat nem mutatják be, idézéseken nem jelennek meg, az eljárást befejezését késleltetik.

Az építőipari ágazathoz hasonlóan bonyolult alvállalkozó láncolatok tisztázása is lassítja az eljárások befejezését.

A végtelen hosszúságú alvállalkozói láncolat - és így a nyomott vállalási díjak – miatt is gyakori a feketefoglalkoztatás, illetve a részmunkaidős bejelentés melletti teljes munkaidős foglalkoztatás.

A fővállalkozó és a második láncszem általában ismert és munkaügyi kapcsolatrendszere rendezett. Az utánuk következő alvállalkozó társaságokat már „bukásra” alapítják. (Sokszor a fővállalkozó hozza létre stróman ügyvezetővel.) Az ilyen társaságok bizonyos mennyiségű és soha ki nem fizetett bírság felhalmozása után megszűnnek.

A szórakozóhelyek, diszkók ellenőrzése kapcsán komoly gondot okoz a biztonsági személyzet ellenőrzése, ugyanis rendszeresen és előszeretettel – az ellenőrzés tényének bejelentését követően – rögtön vendégnek adják ki magukat. Amennyiben a bejáratnál megállítják az akkor még inkognitóban lévő felügyelőket és kéri a belépőjegyet van lehetőség komolyabb ellenőrzésre, de ez esetben kivétel nélkül azt nyilatkozzák, hogy csak szívésségből – a tumultus elkerülése végett, mivel sokan jönnek a diszkóba most kb. fél órára a főnök barátjaként - ugrott be segíteni és semmiféle ellenszolgáltatást nem kap.

1.2.2 Feketemunka – utóellenőrzés

A jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyban kiadmányozott döntések alapján 9042 fő munkavállaló jogviszonyának rendezése volt vizsgálandó, mely létszámból 6609 fő (73%) utóellenőrzése valósult meg.

A feketemunka feltárásával kapcsolatban az elmúlt évek tapasztalatain túl az alábbi jelenségek figyelhetők meg:

A munkavállaló a munka hiánya miatt kiszolgáltatott, „kénytelen” beleegyezni a feketefoglalkoztatásba, habár többségük tudja, hogy szabálytalanul alkalmazták. Egyre ritkább az az eset, amikor a munkavállaló a felügyelősen, vagy a helyszíni ellenőrzés

során szembesül azzal, hogy a munkáltató bejelentési kötelezettségének nem tett eleget vele kapcsolatban.

Sok esetben a munkavállaló maga kéri, hogy ne jelentsék be. A munkavállalók e csoportja jelenleg is jelentősen képes az ellenőrzéseket akadályozni (nem mond igazat, nem működik együtt).

A rádirozható toll alkalmazása tovább nem növekszik, hiszen az eredményesen lefolytatott bizonyítási eljárások, továbbá a csalás ismertté tétele visszatereli a munkáltatókat a dátumhiányos AM könyvek használatához, melyek feltárása a korábbi évek rutinjának köszönhetően eredményes.

Továbbra is elterjedt a nagyobb munkaterületeken (építőipar és feldolgozóipar) a jelzőrendszer, illetve zárt üzemek esetében a kamerarendszer működtetése. A felügyelő munkája itt rendkívül nehéz, hiszen a foglalkoztatónak a „biztonsági rendszerek” elég időt biztosítanak a feketemunka leplezésére, a munkavállalók elrejtésére, vagy az AM könyvek kitöltésére. Itt sok esetben a rendőri jelenlét sem segít.

Sok esetben probléma, hogy a munkáltató szabályos eBev nyugtájával igazolt bejelentése nem jelenik meg az internetes adatbázisban, ugyanakkor nagyon sok a hamis igazolással történő próbálkozás. Az adóhatósággal történő szoros együttműködés elősegíti e próbálkozások hatékony kiszűrését.

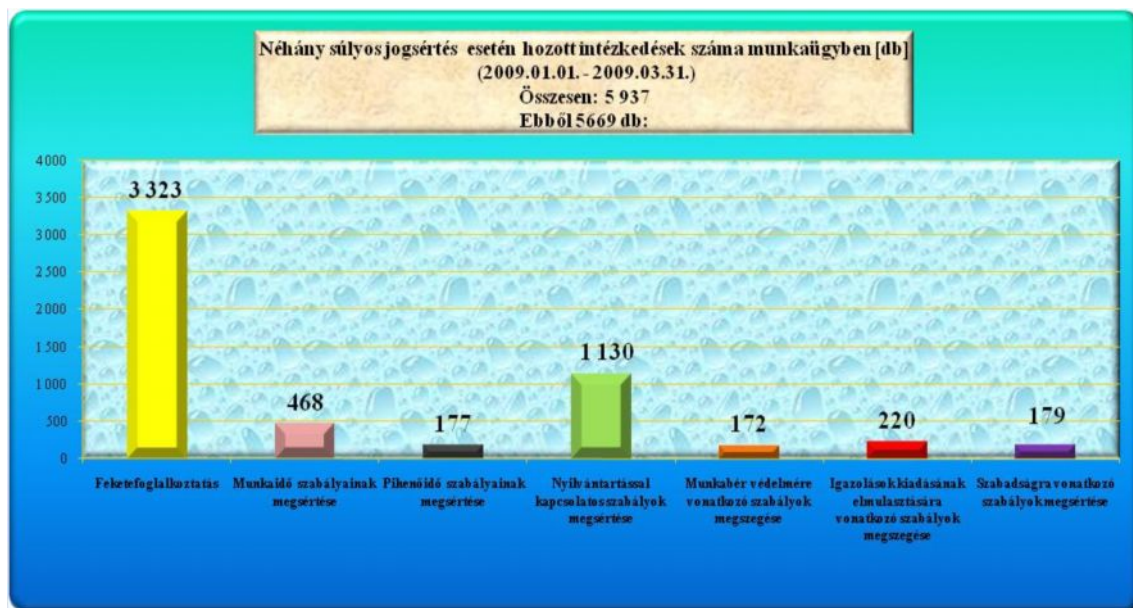
1.2.3 Súlyos jogsértések

Csökkenő arányú a szabadság kiadását elmulasztó munkáltatók száma. Ennek vélhetően az az oka, hogy már elterjedt a köztudatban a vonatkozó – új – munkajogi szabályozás.

Egyre elterjedtebb a munkaidő nyilvántartással történő további jelentős visszaélés, és az ennek nyomán megvalósuló súlyos jogsértés. A munkavállalók másnap munkakezdekskor írják be az előző napi munkavégzés „szokásos” befejezési idejét, ezzel leplezve a rendszeres rendkívüli munkavégzést.

Országosan pozitív tapasztalat, hogy a munkaszüneti napi munkavégzésre vonatkozó szabályokat a munkáltatók szinte maradéktalanul betartják.

A munkaerő-kölcsönzés szabályainak ismerete még mindig nagyon hiányos a munkáltatók részéről, gyakran vállalkozási szerződések alapján kölcsönzik a munkavállalókat. Ezek a jogsértések elsősorban a feldolgozóiparban, a szolgáltatást végző munkáltatóknál lelhetőek fel.

1.2.4 Főmunkaidőn kívül végzett ellenőrzések

A főmunkaidőn kívüli ellenőrzés lehet éjszakai ellenőrzés, illetve hétvégén lefolytatott ellenőrzés. Az éjszakai ellenőrzéseket, melyek a szórakozóhelyekre irányulnak, többnyire bejelentés alapján szervezik, a rendőrség hathatós segítségét igénybe véve. A hétvégi ellenőrzések során a feketemunka felderítése ismét előtérbe került, hiszen a hétköznapi „szabálytalanul” foglalkoztató munkáltató hétvégén hajlamos a legalapvetőbb munkaügyi rendelkezések felrúgására is.

Csökkenő arányú a szabadság kiadását elmulasztó munkáltatók száma. Ennek vélhetően az az oka, hogy már elterjedt a köztudatban a vonatkozó – új – munkajogi szabályozás.

Egyre elterjedtebb a munkaidő nyilvántartással történő további jelentős visszaélés, és az ennek nyomán megvalósuló súlyos jogsértés. A munkavállalók másnap munkakezdéskor írják be az előző napi munkavégzés „szokásos” befejezési idejét, ezzel leplezve a rendszeres rendkívüli munkavégzést.

Országosan pozitív tapasztalat, hogy a munkaszüneti napi munkavégzésre vonatkozó szabályokat a munkáltatók szinte maradéktalanul betartják.

A munkaerő-kölcsönzés szabályainak ismerete még mindig nagyon hiányos a munkáltatók részéről, gyakran vállalkozási szerződések alapján kölcsönzik a munkavállalókat. Ezek a jogsértések elsősorban a feldolgozóiparban, a szolgáltatást végző munkáltatóknál lelhetőek fel.

2. MUNKAVÉDELMI TANÁCSADÓ SZOLGÁLAT

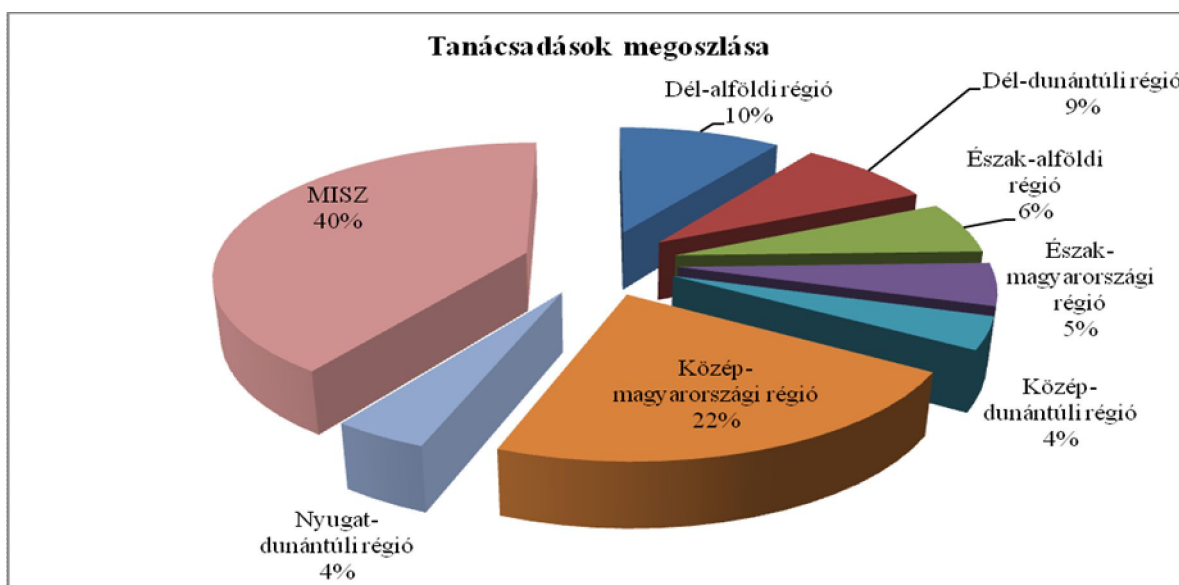
A Munkavédelmi Tanácsadó Szolgálat munkatársai 2009. I. negyedévében összesen 5324 megkeresést regisztráltak. A Szolgálat egyre szélesebb körű ismertségének és elismertségének köszönhetően 3185 esetben keresték meg kérdéseikkel a régiókban tevékenykedő 19 munkavédelmi felügyelő tanácsadót, míg az ingyenes zöld számon hívható Munkavédelmi Információs Szolgálatot (MISZ) 2139 alkalommal vették igénybe (1. számú táblázat)

Munkavédelmi Tanácsadó Szolgálat	Tanácsadások száma
Munkavédelmi felügyelő tanácsadók	3185
MISZ	2139
Összesen	5324

1. sz. táblázat

A MISZ mellett, a szakmai osztályhoz is egyre nagyobb számban érkeznek írásos (elektronikus illetve papír alapú) megkeresések.

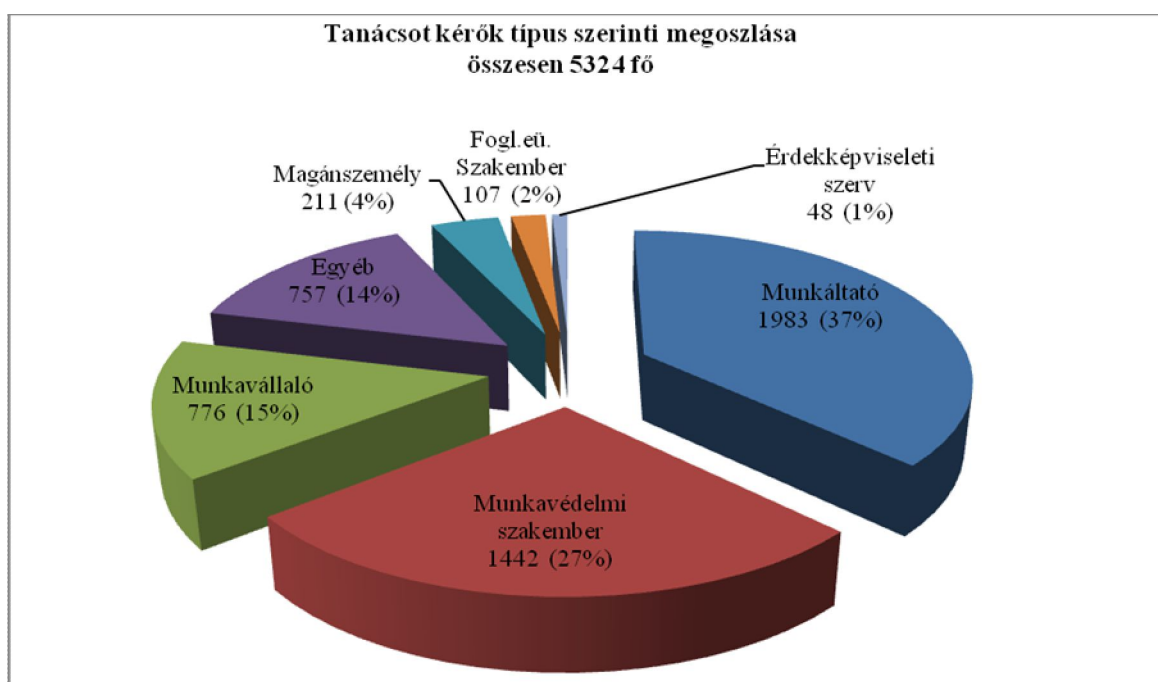
A tanácsadások százalékos megoszlását tekintve a Közép-magyarországi régió áll az élen 22 %-kal, a Dél-alföldi és a Dél-dunántúli régió teljesítménye közel azonos, 10 illetve 9 %, őket követi az Észak-alföldi 6%, Észak-magyarországi 5 %-kal, míg a Közép-dunántúli és a Nyugat-dunántúli régió zárja a sort 4-4 %-kal. (1. számú. diagram).

1. sz diagram

A tanácsot kérők típusa

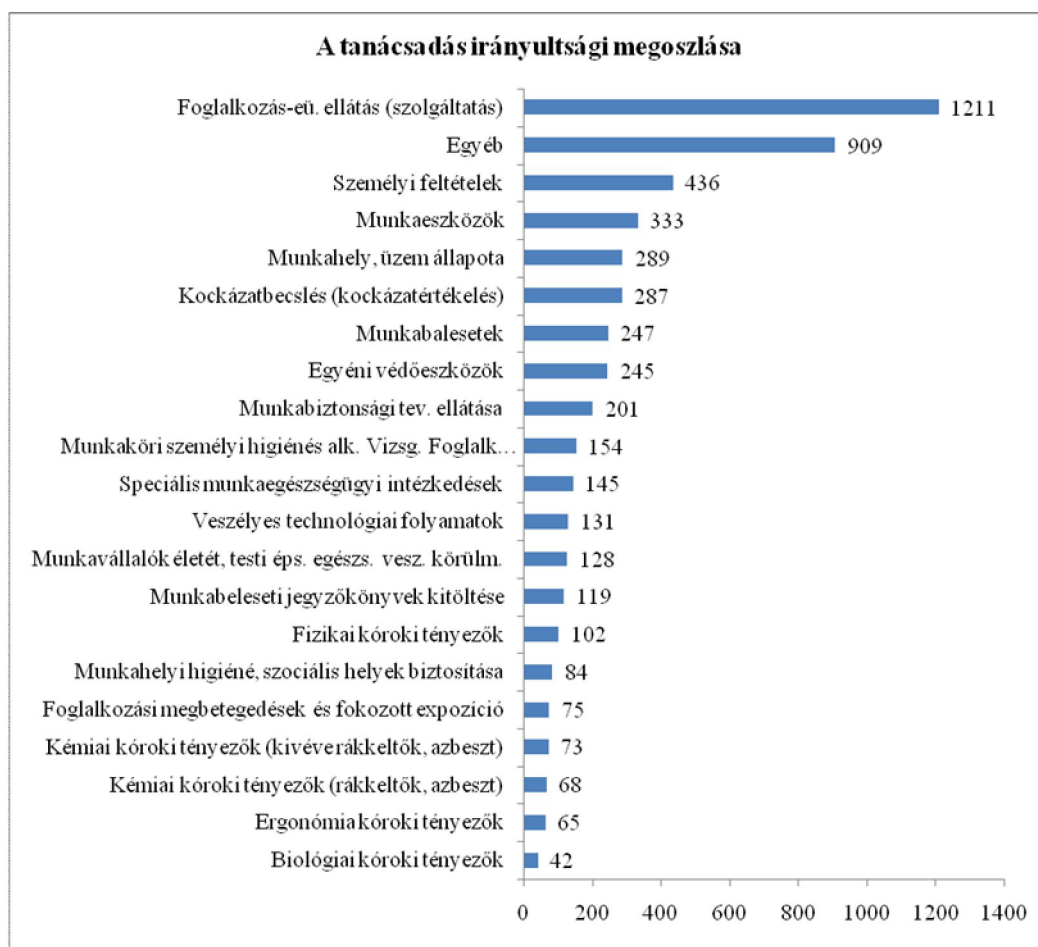
A 2. számú diagramból az önként közölt jellemzők alapján, az anonimitást is figyelembe véve látható, hogy változatlanul legnagyobb számban a tanácsadási tevékenység célcsoportját képező vállalkozások munkáltatói keresték meg munkabiztonsági és munkaegészségügyi tárgykörű problémáikkal a Tanácsadó Szolgálatot (37 %). A gazdasági életben fontos szerepet játszó munkavédelmi szakemberek tették ki az érdeklődők másik nagy csoportját (27 %). Emelkedő számban fordultak kérdéseikkel munkatársainkhoz a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatók (2 %), míg az érdekképviselőket ellátó szervezetek, személyek részéről alacsony érdeklődés mutatkozott (1%).

2. sz. diagram

Anonimitás

A Tanácsadó Szolgálathoz fordulók anonimitás iránti igénye csökkenő tendenciát mutat. 2009. első negyedévében a Tanácsadó Szolgálathoz fordulók kevesebb, mint fele, 2371 fő élt a jogszabály biztosította anonimitás lehetőségével. A többi 2662 érdeklődő nem tartott igényt a névtelenségre, rendelkezésünkre bocsájtotta a statisztikai elemzésekhez szükséges adatait.

3. sz. diagram